

1910-1914 роках. Вона налічує близько 30 тисяч примірників.

Враховуючи унікальну історичну роль Полтавської сільськогосподарської дослідної станції в становленні аграрної науки в Україні, необхідно зробити все можливе для збереження цієї наукової установи і сприяти подальшому її розвитку.

БІОЦЕНОТИЧНИЙ НАПРЯМ ОПТИМІЗАЦІЇ ФІТОСАНІТАРНОГО СТАНУ ПОСІВІВ ПОЛЬОВИХ КУЛЬТУР ЗА ОРГАНІЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА

Писаренко В.М., *д.с.-г.н., професор, завідувач кафедри захист у рослин*

Нечипоренко Н.І., *к.с.-г.н., доцент кафедри захист у рослин*

Поспелова Г.Д., *к.с.-г.н., доцент кафедри захист у рослин*

Полтавська державна аграрна академія

Усунення небажаних наслідків пестицидного навантаження на агроценози України внаслідок тривалого інтенсивного застосування хімічних засобів захисту рослин вимагає кардинального переформатування агротехнологій, перш за все, в напрямку екологізації й біоценотичного підходу. Цей напрямок передбачає активне використання механізмів природної регуляції фітосанітарного стану посівів сільськогосподарських культур з обов'язковим урахуванням динаміки речовин, енергії й інформації в агроценозі з метою створення й довгострокового підтримання біоценотичної рівноваги. Досягнення цієї мети цілком можливо досягти завдяки впровадженню методів органічного землеробства, а саме: чітке дотримання сівозміни, висока частка сидеральних культур, використання органічних добрив, мульчування тощо.

Захист рослин у системі органічного землеробства має певні особливості. Базуючись на природних механізмах саморегулювання шкідливих видів і широкому використанні біоценотичних засобів захисту рослин, вона повністю виключає застосування хімічних пестицидів і не допускає культивування генетично модифікованих рослин. Крім того, необхідно організувати самостійне насінництво сільськогосподарських культур, що є однією із вимог органічного землеробства.

Усім цим умовам відповідає унікальне господарство, яке протягом останніх десятиліть характеризується сталим економічним розвитком і гармонічним екологічним станом – ПП «Агроекологія» Шишацького району Полтавської області. Базовими засадами системи органічного землеробства у цьому господарстві є: урахування ЕПШ (економічних порогів шкідливості) фітофагів, чітке дотримання регламентів технологічних прийомів, стимуляція чинників агрофітоценології та алелопатії.

Комплекс агротехнічних заходів по вирощуванню сільськогосподарських культур у цьому господарстві набуває особливої ваги, оскільки забезпечує

оптимізацію фітосанітарного стану посівів. Зокрема, науково-обґрунтована структура посівних площ, в основу якої покладений основний принцип агрофітоценології – розширення видового і сортового складу польових культур, що дає можливість контролювати розвиток шкідників та хвороб за рахунок підвищення ефективності природних ентомофагів та корисних організмів.

Одним з елементів цього напрямку є введення сівозмін з насиченням багаторічними бобовими травами до 30 %. Цей прийом дозволяє, зокрема, підвищити заселення попелиць афідофагами у посівах ячменю в три рази – з 18 до 54 %. Відмічено також зростання чисельності хижих турунів на 20 %, відносно до їх чисельності у польових агроценозах з інтенсивною системою землеробства.

Саме за рахунок оптимальних площ під багаторічними бобовими травами і сидератами, а також внесення гною, досягається цілий ряд позитивних екологічних ефектів, а саме: оптимізується режим живлення культур і забезпечується позитивний баланс гумусу, зменшується ущільнення та поліпшуються гідрофізичні властивості і структура ґрунту, підвищується конкурентоспроможність культурних рослин відносно бур'янів тощо.

Використання сидератів, кормових та проміжних культур дозволяє також задіяти ефект алелопатії, про що свідчить зниження забур'яненості посівів на 40-50 % після злаково-хрестоцвітих (з використанням редьки олійної і тифона) та злаково-бобових (з використанням вики ярої) сумішок.

Збирання кормових культур на зелений корм, силос, сінаж або сіно у фазі укісної стиглості, заробляння сидератів сприяють знищенню бур'янів, які не встигають сформувати насіння, а також порушує життєвий цикл багатьох шкідників і збудників хвороб польових культур.

Оскільки забур'яненість становить найбільшу загрозу для просапних культур, то у господарстві головним попередником для них є пшениця озима, яка вирощується, зазвичай, після багаторічних трав, зайнятих або сидеральних парів, що мають високу ефективність в очищенні полів від бур'янів.

Переривання кругообігу бур'янів у господарстві також досягається завдяки технології зберігання та переробки гною, яка дає змогу максимально очистити гній від бур'янів.

Зниження забур'яненості відбувається також завдяки оптимальним термінам і високій якості використання ґрунтообробних агрегатів відповідно до технологічних вимог органічного землеробства.

Контроль чисельності шкідників і розвитку інфекцій на рослинах у господарстві, за необхідності, здійснюється завдяки використанню мікробіологічних пестицидів і антагоністів, що повністю відповідає вимогам органічного землеробства.

Таким чином, на основі представленого аналізу можна говорити про суттєвий позитивний вплив впровадження системи органічного землеробства на фітосанітарний стан агробіоценозів ПП «Агроекологія», а також про актуальність і перспективність цього напрямку розвитку агротехнології.